

Katsaus kansainvälisen muuttoliikkeeseen: SOPEMI 2010

Suomenkielinen tiivistelmä

- Kansainvälisen muuttoliikkeen seuraaminen on edelleen korkealla OECD:n jäsenmaiden esityslistalla taloudellisesta laskusuhdanteesta johtuvasta pienemmästä työvoiman kysynnästä huolimatta. Tämä vuosittainen julkaisu analysoi muuttoliikkeen viimeaikaista kehitystä ja OECD-maiden muuttoliikepolitiikkaa. Julkaisussa tutkitaan maahanmuuton vaikutusta muutoksiin työikäisessä väestössä viimeisen vuosikymmenen aikana ja ennustettujen maahanmuuttovirtojen merkitystä työikäisen väestön kasvamiselle seuraavan vuosikymmenen aikana. Julkaisussa tutkitaan myös ulkomaisia opiskelijoita ja yritetään ensimmäisen kerran selvittää kuinka suuri osa opiskelijoista jää uuteen isäntämaahansa opintojensa päätyttyä.
- Raportissa perehdytään myös tärkeimpiin muuttoliikepolitiikkaan tehtyihin muutoksiin, kuten maahanmuuttajien maahantuloa, maassa oleskelua ja työmarkkinoille pääsyä koskeviin uusiin lakeihin. Kerromme maahanmuuttajien valikoivasta, työmarkkinoiden tarpeista riippuvasta rekrytoinnista, pisteisiin perustuvista järjestelmistä ja maahanmuuttajien sopeutumista helpottavista toimenpiteistä. Kansainvälistä yhteistyötä rajavalvonnan tehostamiseksi ja laittoman maahanmuuton estämiseksi analysoidaan yksityiskohtaisesti.
- Tutkimme talouskriisin vaikutusta maahanmuuttajien kohtaloon työmarkkinoilla ottaen huomioon sukupuolen, työmarkkinasektorin ja erilaiset työehtosopimukset sekä paikallisen ja ulkomaalaistaustaisen väestön välisen dynamiikan tutkittuna aikana.

Katsaus kansainväliseen muuttoliikkeseen -raportin vuoden 2010 painoksen mukaan OECD-maihin suuntautuva maahanmuutto on vähentynyt hieman.

Pysyvä ulkomaalaisten laillinen maahanmuutto (noin 4,4 miljoonaa) putosi 6 % vuonna 2008. Määrä laski ensimmäistä kertaa viiden keskimäärin 11 % kasvun vuoden jälkeen. Maahanmuutto väheni kuitenkin pääasiassa vain muutamassa maassa ja heijastaa vuoden 2007 erityisen suuria muuttovirtoja. Muuttovirtojen heikentyminen jatkui silti vuonna 2009 ja talouskriisin seurauksena muuttoliike väheni suurimmassa osassa OECD maita.

...erityisesti vapaan liikkuvuuden alueella ja perheiden maastamuutossa.

OECD-maiden muuttoliikkeestä noin 25 % ja Euroopan muuttoliikkeestä 44 % koostui muutoista vapaan liikkuvuuden alueella. Norjassa, Sveitsissä, Itävallassa ja Tanskassa tällainen muuttoliike kattaa yli puolet kaikista muutoista. Euroopassa Portugali, Espanja, Iso-Britannia ja Italia olivat kaikki työvoiman liikkuvuuden kannalta tärkeitä maita vuonna 2008, koska 20-30 % pysyvästi maahanmuuttaneista saapui työn takia. Muualla, paitsi Japanissa ja Koreassa, pysyvän muuttoliikkeen tärkeimmän osan muodostaa vieläkin perheiden muuttoliike. Perheiden muuttoliike on edelleen vallitseva muuttoliiketyyppi Yhdysvalloissa (65 %), Ranskassa ja Ruotsissa.

Väliaikainen siirtolaisuus on edelleen tärkeää, mutta talouden laskusuhdanne on jättänyt siihen jälkensä...

Tilapäinen maastamuutto alkoi kasvaa 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä, mutta kääntyi laskuun vuonna 2008. Maastamuuton väheneminen oli ilmeisin tilapäisissä työvoiman liikkuvuutta koskevissa ohjelmissa. OECD-maihin saapui vuonna 2008 yli 2,3 miljoonaa siirtotyöläistä, 4 %:n pudotus neljän tasaisen kasvun vuoden jälkeen, ja pudotus näyttää jatkuvan vuonna 2009. Kausiluonteinen työ, työlomaohjelmat ja yritysten sisäiset siirrot lisääntyivät vuonna 2008, samaan aikaan kun muutto muissa kategorioissa - pääasiassa määräaikainen työstä johtuva muuttoliike - vähentyi. Väliaikainen työstä johtuva maastamuutto oli yksi niistä maastamuuton tyypeistä, johon taloudellinen laskusuhdanne on vaikuttanut.

...samaa aikaan kun turvapaikanhakijoiden määrä jatkaa kasvamistaan.

Turvapaikan hakeminen OECD-maista on lisääntynyt vuodesta 2006 lähtien. Vuonna 2008 Yhdysvallat vastaanotti eniten turvapaikanhakijoita, 29 400 hakijaa, ja Ranskaan, Kanadaan, Isoon-Britanniaan ja Italian saapui kuhunkin yli 30 000 turvapaikanhakijaa. Norja, Ruotsi ja Sveitsi ovat tärkeimmät vastaanottajamaat pääluvun mukaan laskettaessa. Irak, Serbia ja Afganistan ovat tärkeimmät alkuperämaat.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden kasvavat virrat johtavat joihinkin pysyviin muuttoihin.

Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä kasvoi vuosina 2000-2008 yli kaksinkertaiseksi, yli kahteen miljoonaan; Yhdysvallat, Iso-Britannia, Saksa, Ranska ja Australia ovat tärkeimmät kohdemaat. Prosentuaalisesti äkillisintä kasvu on ollut Uudessa-Seelannissa ja Koreassa, ja seuraavaksi Alankomaissa, Kreikassa, Espanjassa, Italiassa ja Irlannissa. Ulkomaalaiset opiskelijat ovat potentiaalinen erittäin ammattitaitoisten siirtotyöläisten lähde OECD-maille, ja OECD:n Katsaus kansainväliseen muuttoliikkeseen 2010 -tutkimus on ensimmäinen yritys analysoida maahan jäävien osuutta - statuksen muutosta niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka eivät uusi opiskelulupiaan. Tätä menetelmää käyttäen maahan jäävien arvioitu osuus vaihtelee 15 ja 35 %:n välillä, ja keskiarvo on 21 %.

*Kiinan osuus muuttovirroista on 10 %.
Puolan, Intian ja Meksikon taas puolet
vähemmän.*

Yli puolet kaikista vuoden 2008 maahanmuuttajista oli peräisin 20 suurimmasta maahanmuuttajien alkuperämaasta. Listan kärjessä ovat Kiina, Puola, Intia ja Meksiko. 1990-luvun loppuun verrattuna eniten muuttovirrat ovat kasvaneet Kolumbiasta, Kiinasta, Romaniasta ja Marokosta. Vuodesta 2000 lähtien muuttovirrat ovat heikentyneet Filippiineiltä ja Venäjältä. Puolasta muutettiin edelleen ahkerasti muihin Euroopan maihin vuonna 2008.

*Suuri osa viime vuosien väestönkasvusta
monissa OECD-maissa - ja merkittävä
osa työikäisen väestön kasvusta - on
maahanmuuton seurausta.*

Jos maahanmuutto pysyy pääasiassa ennallaan, OECD-maiden työikäinen väestö kasvaa 1,9 %:lla vuodesta 2010 vuoteen 2020. Vuodesta 2000 vuoteen 2010 määrä kasvoi 8,6 %. Vuodesta 2003 vuoteen 2007 59 % väestön kasvusta johtui maahanmuutosta. Jopa yksi kolmasosa uudesta työikäisestä väestöstä on maahanmuuttajia, siitä huolimatta että lapset ja vanhemmat maahanmuuttajat pienentävät osuutta. Luonnollinen väestönkasvu oli tärkein uuden väestön lähde vain Ranskassa, Yhdysvalloissa ja Uudessa-Seelannissa. Monissa maissa - Etelä-Euroopassa, Itävallassa ja Tšekin tasavallassa - noin 90 % väestönkasvusta oli maahanmuuton seurausta.

*Kuitenkin suurempi osa työllisyyden
kasvusta on seurausta vakinaisten
asukkaiden työllisyyden kasvusta eikä
maahanmuutosta.*

Kaiken kaikkiaan 51 % työllisyyden kasvusta perustuu vakinaisten asukkaiden työllisyyden kasvuun ja 39 % maahanmuuttoon. Luvut vaihtelevat laajalti OECD-maiden välillä. Monet maat, joissa työllisyys kasvoi ensisijaisesti vakinaisen työvoiman käyttöönoton johdosta, ovat suhteellisesti korkean työllisyyden maita - yli 75 % - kuten Tanska, Sveitsi ja Ruotsi. Sitä vastoin maissa, joissa työllisyys kasvoi enimmäkseen ulkoisista syistä, poikkeuksena Iso-Britannia, työllisyys aste on OECD:n keskiarvon alapuolella.

*Tämän vuoden raportissa tarkastellaan
muuttoliikepolitiikan rakenteellista ja
institutionaalista kehitystä.*

Erittäin ammattitaitoiset siirtotyöläiset, muun muassa pisteisiin perustuvien järjestelmien kautta (kuten Tanskassa, Isossa-Britanniassa ja Alankomaissa) ovat edelleen huomion keskipisteessä, ja tarjonnan määrittelemässä järjestelmissä siirryttiin vieläkin kohti työtarjouksen omaavien hakijoiden suosimista vakinaisissa ohjelmissa (Australia ja Kanada). Samalla kun yksi maa (Ruotsi) avasi rajansa kaikkien taitotasojen maahanmuuttajille muualla ainoat uudet heikosti kolutetuille maahanmuuttajille ilmenneet mahdollisuudet olivat joihinkin kausiluontoisiin työhjelmiin tehdyt muutokset, jotka suosivat turvautumista tämäntyyppiseen tilapäiseen muuttoliikkeeseen (Australiassa ja Puolassa).

*...mukaan lukien sopeuttamiseen ja
kansalaisyhteisyyden saamiseen tähtäävää
politiikkaa.*

Perheiden yhdistämiseen liittyvää politiikkaa on muutettu luomalla rajoittavia kriteerejä, kuten oleskelu ja tulovatimuksia. Kieli- ja kansalaistaitokokeiden käyttäminen perheiden yhdistämisen ja kansalaisyhteisyyden saamisen edellytyksenä yleistyy edelleen.

Jotkut muutokset voivat liittyä erityisesti talouskriisiin.

Vuosina 2008-2009 moni uusi muuttoliikepoliittinen aloite keskittyi taloudellisen laskusuhdanteen aiheuttamien haasteiden käsittelemiseen. Työvoiman muuttoliikkeen kanavia tutkittiin tarkkaan ja maahan pääsyn kriteereitä hiottiin monissa OECD-maissa. Työttömien, väliaikaisia työlupiaan uusimaan kykenemättömien maahanmuuttajien tulevaisuutta turvaavia toimenpiteitä otettiin käyttöön (Espanjassa ja Irlannissa) ja heidän kotiin palauttamistaan tuettiin (Espanjassa, Japanissa ja Tšekin tasavallassa). Jotakin kiintiöitä leikattiin (Italiassa, Koreassa, Espanjassa ja Australiassa).

Raportti tutkii talouskriisin suhteetonta vaikutusta maahanmuuttajiin OECD-maissa.

Vuosina 2008-2009 työttömyys kasvoi enemmän ulkomailla syntyneiden kuin paikallisen väestön keskuudessa melkein kaikissa OECD-maissa. Samoin suurimmassa osassa OECD-maita työllisyys laski enemmän ulkomailla syntyneen kuin paikallisen väestön keskuudessa, vaikka monissa maissa vaikutusta vaimensi maahanmuuttajien lisääntynyt työvoimaan osallistuminen. Vaikka kunkin maan syntyperäisen työvoiman työllisyys pienentyi melkein kaikissa OECD-maissa laskusuhdanteen aikana, useissa maissa ulkomailla syntyneiden kokonaistyöllisyys nousi merkittävästi. Jatkuvan maahanmuuton takia työllisyys ei joka tapauksessa kasvanut yhtä nopeasti kuin ulkomailla syntynyt työvoima .

Vaikutus nuoriin maahanmuuttajiin oli erityisen suuri...

Suurimmassa osassa OECD-maita ulkomailla syntyneen nuorison työllisyys on laskenut jyrkemmin kuin kyseisen maan syntyperäisen nuorison työllisyys. Nuorison (15-24-vuotiaiden) kokonaistyöllisyys laski 7 % vuoden 2008 toista neljännestä seuranneena vuonna, mutta maahanmuuttajanuorison kohdalla määrä oli kaksinkertainen. Työttömyys oli lisäksi jo alunperin korkea maahanmuuttajanuorison kohdalla; vuonna 2009 se oli Yhdysvalloissa 15 %, Kanadassa 20 % ja EU-15:ssä 24 %. Matala työllisyysaste on huolestuttava, koska nuorten ja hiljattain saapuneiden maahanmuuttajien nopea sopeuttaminen työmarkkinoille on tunnistettu yhdeksi tärkeimmistä pitkäaikaiseen sopeutumiseen johtavista tekijöistä. Lama saattaa jättää pysyvät jälkensä maahanmuuttajiin leimaten maahanmuuttajan, joka eivät onnistu löytämään työtä nopeasti maahan saavuttuaan. Kielenopetus, koulutus, opastus ja oppisopimuskoulutus ovat erityisen tärkeitä laman aikana lujittamista kaipaavia toimenpiteitä.

... mutta maahanmuuttajanaiset ovat selvinneet miehiä paremmin.

Kriisillä on ollut pienempi vaikutus asuinmaansa ulkopuolella syntyneisiin naisiin kuin miehiin, koska miehet keskittyvät sektoreille joihin lama on vaikuttanut eniten (rakennus, tuotanto ja rahoitus). Ulkomailla syntyneiden naisten työttömyys nousi vähemmän kuin ulkomailla syntyneiden miesten työttömyys kaikissa muissa maissa paitsi Belgiassa ja Unkarissa. Joissakin maissa ulkomailla syntyneet naiset ovat osallistuneet työvoimaan entistä ahkerammin, mikä on tavallista korvattaessa perheen miesten tulojen menetystä.

Syyt joiden takia maahanmuuttajat menettävät herkästi työnsä vaikeuttavat myös heidän auttamistaan aktiivisen työvoimapolitiikan avulla.

Raportissa tutkitaan mikä määrittää maahanmuuttajien asemaa työmarkkinoilla. Heitä on suhteettoman suuri määrä talouden heilahteluille alttiilla aloilla, heidän työnsä tullaan tullaan yleisesti huonomman työllisyyden turvan, he tekevät useammin väliaikaistöitä, heillä on vähemmän vakituista virkoja ja he saattavat joutua valikoivasti lomautetuiksi. Maahanmuuttajat saatetaan jättää sellaisten järjestelyiden ulkopuolelle, joihin osallistuminen suoraan tai epäsuorasti edellyttää tietynpituista oleskelua maassa tai tiettyä hallinnollista asemaa. Tällaisia ovat esimerkiksi julkisen sektorin työjärjestelyt tai järjestelyt joihin vaaditaan tietyn pituista tai vakituista virkaa. Raportissa identifioidaan alueita, joilla politiikan avulla voidaan vähentää negatiivisia pitkäaikaisvaikutuksia maahanmuuttajien työllisyyteen.

Kaksi erikoiskappaletta käsittelee ajankohtaisia kysymyksiä...

Erikoiskappaleissa käsitellään kahta erityisen keskeistä aihetta. Ensimmäinen tarkastelee sitä, kuinka yleinen maahanmuuttoa koskeva mielipide muovautuu. Toinen tutkii kansalaisoikeuksien antamiseen vaikuttavia tekijöitä ja kansalaisoikeuksien saamisen vaikutusta työmarkkinoihin.

...ensimmäinen keskittyy kysymykseen maahanmuuttoon liittyvästä yleisestä mielipiteestä...

Tässä kappaleessa analysoidaan useita mielipidetutkimuksia viimeisen vuosikymmenen ajalta ja esitetään uusia empiirisen tutkimuksen tuloksia yleisen maahanmuuttoa koskevan mielipiteen muodostamisesta. Arvioimme yksittäisten ominaisuuksien osuutta sekä maahanmuuton taloudellisia ja kulttuurisia seurauksia koskevien mielipiteiden muokkaamisessa että maahanmuuttopolitiikkaa koskevien mieltymisten muotoutumisesta. Yksi tärkeimmistä analyysissä esiintulevista seikoista on, että maahanmuuton taloudellista ja kulttuurista vaikutusta koskevilla uskomuksilla on merkittävä vaikutus yksilön asenteeseen rajojen avaamista kohtaan. Maahanmuuttoa ja maahanmuuttopolitiikkaa koskevia julkisia väittelyitä määrittävät vieläkin laajalti tapa, jolla näitä asioita käsitellään mediassa, ja tiettyjen kollektiivisten uskomusten vaikutus. Tietyllä väestön osalla on taipumus omaksua tietty asenne maahanmuuttoa kohtaan, ei pelkää sen jakavista vaikutuksista johtuen mutta myös sen perusteella kuinka paljon he arvostava kulttuurista moninaisuutta. Tärkeätä ei siis ole päästä julkiseen yhteisymmärrykseen maahanmuuttoa koskevissa kysymyksissä vaan rajoittaa yleisten uskomusten ja harhaluulojen vaikutusta. Tässä yhteydessä maahanmuuttopolitiikan muutosten on lisättävä yleistä tietoisuutta ja ymmärrystä maahanmuuton taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurisista vaikutuksista. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää suurempaa läpinäkyvyyttä kansainvälisen muuttoliikkeen laajuudesta ja tiedon ja kansainvälisesti vertailukelpoisten maastamuuttotilastojen parempaa saatavuutta. Eturyhmien kanssa pidettävien säännöllisten ja avoimien keskustelujen pitäisi perustua asiaankuuluviin tutkimustuloksiin. Julkista tietoisuutta voitaisiin parantaa myös käsittelemällä maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä mediassa objektiivisesti ja laajemmin.

...ja toinen analysoi kansalaisoikeuksien antamisen vaikutusta työmarkkinoille sopeutumiseen.

Kansalaisuuden vastaanottamisen yleisyys vaihtelee paljon OECD-maiden maahanmuuttajien keskuudessa. Maissa, jotka on asutettu maassamuuton avulla, lähes kaikki vakituisesti maahan muuttavat hankkivat kansalaisuuden kymmenen vuoden sisällä saapumisestaan. Euroopan OECD-maissa, kansalaisoikeudet saaneiden maahan muuttaneiden pitkäaikaisten asukkaiden osuus on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana. Kansalaisoikeudet saaneiden maahanmuuttajien määrä vaihtelee maahanmuuttajaryhmien välillä. Melkein kaikissa maissa, kansalaisuuden ottaminen on suosittumpaa matalan tulotason maista kotoisin olevien maahanmuuttajien keskuudessa kuin varakkaammista OECD-maista kotoisin olevien keskuudessa. Niin ikään maahanmuuttajanaiset ottavat isäntämaansa kansalaisuuden miehiä todennäköisemmin. Näin tekevät myös maahanmuuttajat, joilla on kolmannen asteen koulutus. Kansalaisoikeudet saaneilla maahanmuuttajilla on taipumus sijoittua paremmin työmarkkinoilla. Tämä koskee erityisesti matalan tulotason maista kotoisin olevia maahanmuuttajanaisia. Kansalaisoikeudet saaneilla maahanmuuttajilla on taipumus sijoittua paremmin työmarkkinoilla jo ennen kansalaisoikeuksien saamista, mutta kansalaisoikeuksien saamisen seurauksena heidän sijoutuksensa parantuu entisestään, mikä antaa ymmärtää, että kansalaisuudella on yksinäänkin positiivinen vaikutus maahanmuuttajien sijoittumiseen työmarkkinoilla. Parempi sijoittuminen saattaa johtua osaksi pienemmistä työmarkkinoille tulon esteistä, lisääntyneestä liikkuvuudesta ja vähentyneestä syrjinnästä. Kansalaisoikeuksien saaminen näyttää vaikuttavan erityisesti maahanmuuttajien mahdollisuuksiin päästä paremmin palkattuihin töihin ja julkisen sektorin virkoihin. Tästä kappaleesta voidaan oppia, että maahanmuuttajien sijoittumista työmarkkinoilla voidaan kokonaisuudessaan parantaa vähentämällä työmarkkinoille pääsyn esteitä - esimerkiksi kaksoiskansalaisuuden rajoittamista ja erittäin rajoittavia kelpoisuus vaatimuksia. Vaatimukset täyttäneitä maahanmuuttajia tulisi kannustaa isäntämaan kansalaisuuden hankkimiseen.

© OECD

Tämä yhteenveto ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alun perin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate Sähköposti: rights@oecd.orgfaksinumero: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

